

Vodcovstvo a vedenie ľudí

Iveta Mihoková

2009

Vodcovstvo a vedenie ľudí

BAKALÁRSKA PRÁCA

Iveta Mihoková

Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií v Bratislave

Bakalársky študijný program: Liberálne štúdiá

Študijný odbor 3.1.6 Politológia

Vedúci/školiteľ bakalárskej práce
Prof. PhDr. František Novosád CSc.

BRATISLAVA 2009

Prehlásenie:

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne a použila uvedené
pramene a literatúru.

V Bratislave, dňa 30.4. 2009

Podakovanie:

Na tomto mieste by som rada poďakoval svojmu konzultantovi Prof. PhDr. Františkovi Novosádovi CSc. za cenné rady a pripomienky pri písaní tejto práce.

Abstrakt

Iveta Mihoková, Vodcovstvo a vedenie ľudí, Bratislavská medzinárodná škola
liberálnych štúdií v Bratislave

Hlavnou myšlienkou tejto bakalárskej práce je poukázať na všade prítomne vedenie ľudí a s tým spojený výskyt vodcovstva v našej spoločnosti. Táto práca si kladie za cieľ popísať hlavné princípy úspešného vodcovstva, popísať obraz ideálneho vodcu a uviesť príklady. Po stručnej charakteristike podstaty vodcovstva, vedenia ľudí a charakteristík úspešného vodcu, tak ako je prezentovaný v súčasnej literatúre pokračuje práca popisom ideálneho vodcu, tak ako je vnímaný v dielach významných autorov. Konkrétne sa zameriava na ponímanie vodcu u dvoch mysliteľov: Max Weber a Niccolo Machiavelli. Na záver sú potom uvedené príklady významných vodcov z histórie Československa: Antonín Švehla a Milan Hodža.

Abstract

The main idea of this bachelor's thesis is to point out an omnipresent phenomena of leading people and connected phenomena of occurrence of the leadership in our society. The goal of this thesis is to describe the main principles of the successful leadership, to give an image of the ideal leader together with providing examples. After the brief characteristic of the essence of the leadership, leading the people and characteristic of the successful leader as it is presented in the contemporary literature, the thesis continues by describing the ideal leader as seen in the works of important authors. It specifically focuses on leaders described by Max Weber and Niccolo Machiavelli. At the end examples of two important leaders in the history of Czechoslovakia are given: Antonín Švehla a Milan Hodža.

Predhovor

Témou bakalárskej práce je vodcovstvo vedenie ľudí, kde je cieľom poukázať na dôležitosť vedenia ľudí v dnešnej spoločnosti a zvýrazniť potrebu a dôležitosť vodcov.

Súčasná spoločenská situácia dokazuje, že potreba dobrých vodcov je akútna a naopak vzniká potreba vyhnúť sa zlým vodcom, ktorý by viedli svoje okolie do záhuby. Dôležitosť tejto témy je značná.

Táto bakalárska práca najskôr hovorí o tejto téme všeobecne, ukazuje aké sú ideálne predstavy o vodcovi podľa významných mysliteľov a neskôr dokladá príklady z reality.

Obsah

Obsah.....	1
1. Úvod	2
2. Vodcovstvo a vedenie ľudí	3
2.2. Hierarchia spoločnosti a kariéra	3
2.3. Pojem vodcovstvo	4
2.4. Vodca a manažér	5
2. 5. Vedenie ľudí	5
2.6. Kategórie a typy vodcovstva	6
2.7. Vlastnosti vodcu	7
3. Ideálny vodca.....	10
3.1. Niccolo Machiavelli a jeho vladár	10
3.2. Max Weber a jeho politik	16
4. Príklady vodcov z histórie	22
4.1. Antonín Švehla	22
4.2 Milan Hodža	29
5. Záver	32
Zoznam použitej literatúry:.....	34

1. Úvod

Vodcovstvo tvorí vo všetkých sférach nášho života veľmi dôležitú úlohu. Ani si neuvedomujeme, ako a prečo vlastne sa delí spoločnosť na ovládaných a ovládajúcich. No už od nepamäti je to mu tak. Stratifikácia spoločnosti je niečo, čo tu vždy bolo a bude sprevádzať spoločnosť až do jej zániku.

Pojem vodcovstvo má určitú spojitosť s pojmom kariéra, keďže ten kto si chce vybudovať sľubnú kariéru, musí ovládať aj tajomstvá správneho vedenia ľudí. V dnešnej demokratickej spoločnosti sú to hlavne piliere, na ktorých úspešní ľudia stávajú a budujú kariéru a na nej živobytie, niektorí aj životné a rodinné šťastie.

Vodcovia sú potrební vo všetkých oblastiach, či je to politika, školské organizácie, obchodná a súkromné firmy alebo rodina. Ale ako to dosiahnuť a byť úspešným a uznávaným vodcom v spoločnosti? Aké sú ideálne vodcovské vlastnosti? S určitosťou treba povedať, že každý má inú predstavu, o tom čo je ideálne, a v akej sfére a v akom čase či situácii. No vždy treba aj kúsok šťastia, aby dobré veci dopadli tak dobre, ako si to daný človek plánuje a predstavuje vo svojich predstavách.

Prvá kapitola podáva stručný opis, čo je vodcovstvo, vedenie ľudí, v čom spočíva podstata úspešného vodcu, a aké vlastnosti by mal mať vodca. Druhá kapitola hovorí o predstavách uznávaných mysliteľov- Max Weber a Niccolo Machiavelli, a ich pohľade na ideálneho vodcu v spoločnosti. Tretia kapitola podáva obraz obdivuhodných a zároveň všedných vodcov z histórie- Antonín Švehla a Milan Hodža. V závere tejto bakalárskej práce dochádza k zhrnutiu a sumarizovaniu danej témy a textu.

2. Vodcovstvo a vedenie ľudí

Vodcovstvo tvorí vo všetkých sférach nášho života veľmi dôležitú úlohu. Ani si neuvedomujeme ako a prečo vlastne sa delí spoločnosť na ovládaných a ovládajúcich. Pojem vodcovstvo má určitú spojitosť s pojmom kariéra, keďže ten kto si chce vybudovať sľubnú kariéru, musí ovládať aj tajomstvá správneho vedenia ľudí. Totiž od sľubnej kariéry sa očakáva vyšší post a vedúca pozícia v hierarchii spoločnosti.

Vodcovia sú potrební vo všetkých oblastiach, či je to politika, školské organizácie, obchodná a súkromné firmy alebo rodina. Ako muži tak aj ženy zastávajú úlohu vedúcich v našej spoločnosti. Akejkolvek skupine sa bude dobre dariť pod vplyvom dobrého vodcu, alebo naopak sa úplne zrúti pod zlým vodcom. Či už si zoberieme príklady z minulosti alebo z prítomnosti, ľudská prirodzenosť sa v priebehu storočí veľmi nezmenila a časť úspechu významných vodcov prameni z ich dokonalého pochopenia ľudskej duše a jej reakcií na konkrétne okolnosti. Dôležitú úlohu, tu zohráva schopnosť ovplyvňovať druhých a doceliť aby robili, to čo vodca pokladá za potrebné.

Byť vodcom v spoločnosti má teda veľký význam, ktorý si len málo kto uvedomuje. Obzvlášť v dnešnej demokratickej spoločnosti, spoločenstvo bez vedúcich nemôže efektívne fungovať. Vodcovia sú dôležití aby usmerňovali ostatných a určovali smer. Niektorí ľudia sú náhodnými vodcami, ktorí sa odrazia od vhodnej situácie a na tom potom stavajú, iní si to dlhodobo a precízne plánujú a majú tendenciu vždy všetko riadiť sami seba. Spoločná črta ale vždy je výsledok a jeho následky.

2.2. Hierarchia spoločnosti a kariéra

Uzdu kariéry a vedeniu ľudí popustila nová spoločnosť, ktorá umožňuje pohyb medzi sociálnymi vrstvami. Čím vyššie sa dostane človek, tým je jeho kariéra úspešnejšia. Je teda skoro pravidlo, že kariéra a vedomosti s ňou spojené sa dajú aj dediť. Ľudia, ktorí sú vysoko vedúci dopomôcť aj svojim deťom a naučiť ich v čom spočíva správne vedenie

ľudí. Ak nie priamo pomôcť isto aspoň poradiť, ako a čo správne urobiť aby boli aspoň tam, kde ich rodičia, keď nie vyššie. Následným ukazovateľom, ktorý odzrkadľuje úspešnosť kariéry sú peniaze a iné materiálne zabezpečenie. Pretože úspešní ľudia majú peniaze a uznanie iných. V súčasnej dobe sa už dá všetko a mladí ľudia, ak sú dostatočne cieľavedomí často dokážu to, čo si vysnívajú. Hlavným kľúčom v tomto procese je kvalitné vzdelanie. No ani to by nemal byť problém, keďže škol' je veľa a všade, niesú obmenené zvyčajne, ani peniazmi a ani sociálnymi triedami ako to bývalo niekedy dávno v minulosti.

Hierarchia spoločností je neuprosená a ľudia sa do nej musia začleniť. Sú takí, ktorí riadia a takí, ktorí počúvajú. Vyskakovať z radu sa často neoplatí, a čím skôr sa začleniť do spoločnosti a začať na sebe pracovať, tým skôr to prináša zaslúžené ovocie. Na druhej strane, sedieť a čakať, že niekto objaví naše skryté vlohy je zbytočné a naivné. Je všeobecne známe, že tí, čo riadia chcú tých, čo počúvajú bez zbytočného oponovania, ale tí, čo riadia majú byť práve tí, ktorí sú iniciatívni a oplývajú vždy skvelými nápadmi.

2.3. Pojem vodcovstvo

Samotný pojem vodcovstvo nieje v našom jazyku veľmi zaužívaný. V preklade do angličtiny ako leadership, kde lead je viesť, teda leader - vodca. Slovo leadership má základ v anglosaskom slove laed, čo pôvodne znamená cesta¹. To bolo odvodené od slovesa laeden, teda cestovať alebo ísť. Anglosasi ho neskôr rozšíril do podoby-spojenia, trasa, ktorú ľudia prejdú po ceste, či chodníku. Námorníci ho používali pre označenie lodného kurzu, pri ceste po mori. Vodca bol človek, ktorý určoval smer. Na pevnine kráča tak, aby bol v čele a prevzal vedenie. Na mori bol navigátorom a kormidelníkom.

---

¹ John Adair: Leadership, str. 50

2.4. Vodca a manažér

V dnešnej dobe sa v literatúre často spájajú dokonca až zamieňajú pojmy vodca a vedúci na pracovisku - manažér, aj sa niekomu na prvý pohľad zdá, že je to isté a oba pojmy nesú podobné znaky, nie je tomu tak.

Keďže vodca sa charakterizuje ako človek, ktorého ostatní nasledujú na základe prirodzenej autority a vodcovia prejavujú aj osobný prístup k dosahovaniu cieľov, tzn. že sú úzko a osobne naviazaní na dosiahnutie daného cieľa. Byť vodcom, a nie iba manažérom, je pozícia, ktorú podriadení uznávajú. Získanie dôvery svojich podriadených si vyžaduje úsilie, ktoré prekračuje usilovanie typického manažéra. Ak je vodcovstvo akceptované a vodca si zaslúži uznanie, pracovné výsledky a osobné vzťahy ukážu podstatné zlepšenie vo všetkých oblastiach. U vodcu sa počíta aj s prirodzenými vlastnosťami ako je charisma, no u manažéra o niečom takom nemá byť reč.

Na druhej strane vedúci sa spája s pôsobením vo formálnej organizácii. Zvyčajne nemá osobnú spätosť s dosiahnutím výsledkov. Stotožňuje sa s výkonom ustanovenej funkcie a jeho úlohou je zabezpečenie chodu organizácie a plnenia jej úloh prostredníctvom iných ľudí. Pozícia manažéra teda ešte nie je zárukou vodcovstva. To, že sa niekto vyskytol vo vedúcej funkcii, znamená to, že z toho plynú určité povinnosti.

2. 5. Vedenie ľudí

Vedenie ľudí je jednou zo základných manažérskych funkcií. Schopnosť viesť ľudí je jednou z rozhodujúcich vlastností manažéra a občas aj vodcu. Ten má využiť svoju moc tak, aby ľudia pracovali s oduševnenosťou v záujme celej organizácie. Vedenie ľudí je úspešné vtedy, ak sa darí celej skupine a dosahuje požadované výsledky.

Vedenie možno stručne definovať ako schopnosť alebo proces ovplyvňovania ľudí, v ktorom sa líder s využitím svojej moci snaží o dobrovoľnú a ochotnú účasť svojich podriadených na dosahovaní skupinových a cieľov, a tým o uspokojovanie svojich cieľov.

Jednou z podstatných vlastností každého vedenia je ovplyvňovanie a pôsobenie vedúcej osoby na podriadených ľuďoch. Na dosiahnutie správania podriadených ľudí môže nadriadený používať silu alebo prinútenie. Vedenie, ktorým manažéri ovplyvňujú iných, sa delí na typy vzájomne súvisiacich činností. Buď ide o zameranie na úlohy alebo zameranie na osoby. Nezáleží na tom, o ktorý typ ide, stále sú tieto dve činnosti úzko spojené až prepojené.

Pokiaľ ide o vedenie zamerané na úlohy, ktoré majú splňať skupiny alebo jednotlivci, je tu dôležitá celá skupina ako celok a dosiahnutie jej cieľov najrýchlejšou a najpriamejšou cestou. Vedúci má za úlohu podriaďovať si svojich podaných tak, aby sa v danej situácii venovali skupine a ich cieľom boli záujmy skupiny. Pri zameraní vedenia na osobu ide o snahu udržiavať a oddeliť skupinové ciele a podporovať plnenie potrieb a dosiahnutie cieľov jednotlivcov.

2.6. Kategórie a typy vodcovstva

Najzákladnejšie rozlíšenie vodcovstva je na dve hlavné kategórie a to formálny a neformálny vodca. Kde sa pod formálnym vodcom myslí, daná osoba v skupine, ktorá drží moc skutočne vo svojich rukách, a to oficiálne, ale neoficiálne sa jej jednotlivci nemusia podriaďovať. Neformálny vodca je zase ten, ktorý oficiálne nemá moc vo svojich rukách, ale ľudia v danej skupine ho rešpektujú a podriaďujú sa mu.

Ďalším z delení je rozlišovanie na autoritársky typ, kde dominuje silný vodca ako jednotlivec, ktorý viac menej nepotrebuje nikoho, kto by mu veľmi radil, čo a ako. Druhým typom je demokratický, kde väčší priestor má skupina ako celok. Mohli by sme ho nazývať aj skupinový typ. Tu je priestor pre skupinu ľudí, ktorý rozhodujú a konajú.

Zaujímavým je typ vodcu, ktorý nepodniká nič sám na vlastnú päsť, ale čaká niekde v pozadí, pripravuje sa a keď nastane vhodná situácia vtedy sa prejaví, a ďalej postupuje podľa toho, čo je v danej situácii najlepšie. Tento typ je známy ako „situation leader“.

2.7. Vlastnosti vodcu

Vodcovstvo je vzorom rodenej nadriadenosti, inak povedané buď sa s touto schopnosťou ľudia narodia alebo nie. Rodený vodca sa prejaví prirodzene, pretože má vrodené vlastnosti, ktoré mu zaistia sebavedomý a nespochybniteľný titul vodcu. Takýto vodca by mal podľa všetkého viesť ľudí a prejavíť sa za akýchkoľvek okolností a akejkoľvek situácii.

V prvom rade je dobré odlíšiť osobné a charakterové vlastnosti od znalosti technických alebo profesionálnych. Potom je potrebné myslieť na úroveň týchto vlastností. Na začiatku by mal vodca vzorne ovládať vlastnosti očakávané alebo vyžadované v daných pracovných skupinách alebo organizáciách. Ľudia budú nasledovať len tých vodcov, ktorý majú autoritu založenú na vedomostiach vzťahujúcich sa k danej situácii. Samozrejme, že skúsenosti sú prospešné a potrebné.

Vodcovská funkcia a ľudské potreby sú úzko prepojené. Či berieme kapitána armády alebo vedúceho v obchode, daný vodca musí vždy brať na ľudí, ktorým velí a starať sa o nich. Dobrý vodca uspokojuje potreby svojich ľudí, ako sa dobrý pastier stará o svoje stádo. Názor, že vodcovstvo je založené na snahe pomôcť ostatným dosiahnuť lepší život, sa stretáva s pochopením aj dnes.

V množstve ľudských potrieb pracujúcich jedincov môžeme rozpoznať tri odlišné a predsa vzájomne sa prekrývajúce oblasti potrieb: splniť spoločnú úlohu, pracovať ako tím a potreby jedincov ako ľudských bytostí.

Vodca je človek, ktorý ide príkladom ostatným za každých okolností. Zvlášť dôležité je to v situáciách, keď ľudia čelia nejakému nebezpečenstvu. Očakávajú, že ich vodca podstúpi tie isté riziká a poniesie také isté bremeno, ako oni sami alebo minimálne dá najavo vôľu to urobiť. Vodcovia svojich ľudí podporujú. Oživujú ich nadšenie, naplňajú ich odvahu podieľať sa na spoločnej úlohe. Vodca je človek, ktorý v danej situácii presne vie, čo robiť.

Vodca sa správa dostupne k ľuďom, aj vtedy keď už dosiahol svoje ciele. Lebo aby si svoje postavenie udržal a takisto dôveru svojich podriadených, musí mať pre nich stále otvorené dvere a počúvať ich požiadavky, či pripomienky.

Vodcovia majú odhad aj na to kedy treba prestať pracovať. Vedia chovať daný odstup od veci a povzniesť sa nad povinnosti, ak vidia že to potrebujú im podriadení ľudia. Totiž sa nikam neponáhľajú a vedia, že času je dosť. Nechcú sklamať dôveru svojich podriadených a dávajú im dostatočný čas na oddych, aby sa potom z húževnatosťou mohli vrátiť a dokončiť svoje ciele a požiadavky. Poznajú totiž časové hranice a vedia, koľko môžu na daných ľuďoch tlačiť, aby ich nezničili úplne.

Vodcovia majú inštinkt a vedia vycítiť aj vopred nepredvídateľné problémy, ktoré sa môžu v blízkej budúcnosti stať. Vedia sa pred nimi ochrániť a vyhnúť sa neprimeraným, zlým dôsledkom a dopadom.

Entuziazmus vodcov musí nákazlivý. Musia mať kladný postoj a vždy z nich musí vyžarovať energia. Totiž idú príkladom všetkým okolo seba a tak musia mať vždy reprezentatívne správanie a prejav. Musia si dať pozor na spôsob vyjadrovania a prezentácie seba samých.

Aby vodca mohol viesť skupinu, spoločnosť alebo národ správnym smerom, potrebuje schopnosť myslenia a rozhodovania. Myslí sa tým, praktické uvažovanie, intuícia a predstavivosť. No vodcom nestačí mať len niektoré z týchto vlastností, prípadne všetky. Musia byť schopní viesť pri riešení problému alebo v priebehu rozhodovania celú skupinu.

Dôležité je tiež vybrať si správnych členov do tímu a efektívnym spôsobom viesť jednanie, z ktorého má vziť nejaké záväzné rozhodnutie. Pre zmysluplný výsledok spoločného uvažovania je veľmi dôležitá aj atmosféra. Dobrý vodca zostáva kľudný, sústredený a presvedčuje ostatných, aby sa zachovali rovnako. No pokiaľ sa

niečo nepodariť, vodca preberá plnú osobnú zodpovednosť za celú skupinu svojich podriadených.

Dôležitou vlastnosťou vodcu by mala byť aj schopnosť presvedčiť ostatných. V živote vodcu sa samozrejme nájdú aj chvíle, keď musí uskutočniť a následne vykonať rozhodnutie bez ohľadu na to, čo si o ňom myslia ostatní. No vždy, keď ostatných presvedčí, namiesto toho aby im to len jednoducho prikázal, ľudia nadobudnú dojem, že sa takisto podieľali na vytvorení plánu, pristúpia k splneniu úlohy s omnoho väčším porozumením a nasadením.

Rozhodnosť je pre vodcov veľmi dôležitá. Totiž hrozí tu nebezpečenstvo, že vodca bude neustále len zhromažďovať a zväzovať fakty. Vzhľadom k tomu, že budúcnosť nieje nikdy jasná, a sa nedá plne predvídať, je nemožné získať pred daným rozhodnutím všetky fakty. V tomto smere sa rozhodovanie líši od riešenia problémov, keď všetky informácie máme pred sebou a treba ich len správne poskladať.

Vodca sa musí rozhodnúť, alebo prinútiť skupinu aby sa rozhodla, či bude investovať čas do zbierania ďalších informácií alebo bude jednať podľa najlepších už získaných informácií. Tato voľba sama o sebe už hovorí o dobrom úsudku, ktorý vodca potrebuje. Túžba vidieť problém zo všetkých možných uhlov a nájsť riešenie je tiež schopnosť vodcu.

S úspešným vodcovstvom sa nepochybné spája aj primeraná komunikácia. Je to schopnosť hovoriť, počúvať. Človek z lepšími komunikačnými schopnosťami je skvelo pripravený, vyjadruje sa jasne, stručne a zrozumiteľne. Počúvajúci vodca býva skôr len zvláštnosťou. Dobrý vodca musí byť schopný analyzovať nielen, reč ale neverbálnu komunikáciu, ktorá ju sprevádza.

Je mnoho vlastností, ktoré by mal dobrý, správny a úspešný vodca mať. Avšak popísať ich všetky je takmer nemožné. Týchto pár spomenutých je dôležitých, avšak určite sa vyskytujú aj iné nespomenuté, nemenej dôležité. Každá profesia a každá pozícia si však

vyžaduje trocha odlišné schopnosti a znalosti, obzvlášť v dnešnej dobe. Rozličné pozície si vyžadujú rôzne nadanie a dnes je čím ďalej, tým menej ľudí, ktorí sú polyhistormi.

3. Ideálny vodca

Myslitelia sa už oddávna snažia prísť na ideálne usporiadanie spoločnosti a postavenie človeka v nej. Avšak, niektorí myslitelia sa nezamerali na popis štátneho zriadenia, ale skôr sa vydali cestou hľadania a popísania ideálnej osoby, ktorá by podľa nich stelesňovala najlepšie možné vlastnosti, ktoré by zaručovali najlepšiu možnú správu krajiny. Snažia sa odhaliť a popísať, aký musí človek byť aby sa stal ideálnym vodcom, mal vysoké a uznávané postavenie v spoločnosti. Touto témou sa zaoberal napríklad Niccolo Machiavelli, či Max Weber.

Títo dvaja myslitelia mali ako jedny z mála ľudí svoju presnú predstavu, aké by mal ich ideálny vodca mať vlastnosti, ako sa správať, prejavovať sa a pôsobiť na svoje okolie v spoločnosti. Na svoju dobu prišli z niečím novým a prevratným. Nemožno im uprieť ani nadčasovosť a aktuálnosť aj v dnešnej dobe.

Keďže dielo Niccola Machiavelliho, *Vladár*, je v tejto problematike jedno z najznámejších a kľúčových, je dôležité popísať ako vyzerá obraz jeho vladára. Veľa diel tejto v téme sa k nemu opätovne vracia, či už kriticky alebo pozitívne. Max Weber na druhej strane popisuje aktuálnejšie problémy, z ktorými sa stretávajú novodobejší vodcovia. Weber popisuje politiku a jeho pôsobenie v modernejšej spoločnosti. Obaja autori však vychádzajú z reálnych skúsenosti a podkladajú svoje analýzy aj reálnymi príkladmi z histórie, preto sú podstatné pri odhaľovaní tajomstiev reálneho vodcovstva.

3.1. Niccolo Machiavelli a jeho vladár

Machiavelli sa vo svojom diele *Vladár* pokúsil zhrnúť podľa neho najlepšie vlastnosti vládcu, ktoré potrebuje nielen na to aby moc získal, ale aj na to aby si ju čo najdlhšie udržal. Machiavelliho dielo *Vladár* by sa dalo chápať aj ako návod pre tých, ktorí majú

záujem uchopiť moc štátu a podieľať sa na jeho spravovaní, kde musia celiť mnohým problémom. Svojho vodcu Machiavelli nazýva vladárom. Tohto vladára by sme mohli stotožniť s dnešným pojmom „vodca“ a priradiť mu v podstate tie isté, či podobné vlastnosti ako Machiavelli.

Samozrejme, že vzhľadom na dobu, v ktorej písal bolo dielo výnimočné a možno kúsok nepochopené a to mu zostalo tak trocha aj dodnes. Niccolo Machiavelli zo skúseností a histórie dáva vladárom rady ako sa správať, čo robiť a čoho sa, naopak, vyvarovať. Jeho opis vladára, aj keď vyznieva miestami až príliš chladno, má dočinenia s politikou. A politika nie sú len morálne činy morálne správnych ľudí. Tá je aj o klamstve, pretvárke, sile a násilí. Každý vladár by si mal dobre zvážiť všetky svoje kroky, aby jeho vláda bola čo najefektívnejšia s čo najväčším prínosom pre štát.

Aby bol schopný dobre viesť štát, mal by Machiavelliho ideálny vladár byť silnou, až autokratickou osobnosťou, čo je v dnešnej dobe menej potrebné. V renesančných časoch bolo určite potrebné mať silného, vzdelaného panovníka schopného správne riešiť akúkoľvek situáciu. Ľud nebol natoľko vzdelaný a schopný sa zorganizovať, ako je tomu dnes. Navyše bolo potrebné, aby štát spravoval niekto, kto si získa aj rešpekt ľudí. Panovník musel sústrediť všetku moc do svojich rúk a vedieť, ako s ňou aj narábať. To dnes už až tak neplatí, nakoľko súčasní „vladári“ celú moc v rukách nesústredia. Moc je delená, jednotlivé zložky moci sa navzájom kontrolujú. Ak to tak nie je, ak je moc koncentrovaná, ľahko dochádza k jej zneužitiu.

Pre Machiavelliho to však nebolo až také podstatné, hlavné bolo to, že vladár bol schopný ochrániť a zabezpečiť svoju krajinu. Preto musel vynikať aj vo vojenských zručnostiach, inak by bol stratený. Bol by ohrozovaný zo všetkých strán a nevzbudzoval by u ľudí či vojakov rešpekt. „*Vojenské remeslo je jediné, aké sa očakáva od toho, kto rozkazuje. Je v ňom taká sila, že nielen dokáže udržať pri moci dedičných vladárov, ale často vie do vladárskeho postavenia vyzdvihnúť aj súkromné osoby.*“²

---

² Niccolo Machiavelli: Vladár, str. 343

Vladár by mal mať pred sebou hlavný cieľ, a to je dobro pre štát, to nemeiace sa pravidlo pre všetkých vodcov v celej histórii. Mal by sa o to snažiť za každých okolností a to spôsobom, ktorý bude v danej chvíli najužitočnejší a najefektívnejší. „*Vyznavač dobra musí medzi mnohými zlými nevyhnutne padnúť*. *Ak sa chce preto vladár udržať, musí sa naučiť schopnosti nebyť dobrý a okrem toho sa musí naučiť dokázať túto schopnosť uplatňovať alebo neuplatňovať, ako si to okolnosti vyžadujú.*“³

Takéto použitie aj nemorálnych prostriedkov by mohlo upierať ľuďom aj niektoré ich práva. O tých sa však v Machiavelliho časoch veľmi nehovorilo. Do popredia síce začal vystupovať individualizmus, no vo veľmi malej miere. Ľudia nemali takmer žiadnu úlohu v politickom živote, okrem hŕstky vyvolených. Komunikácia v jednom štáte bola nízka, ľudia necestovali, nezaujímali sa natoľko na správe štátu ako dnes. Nemali čas ani prostriedky na to, aby skutočne vedeli čo sa deje v ich krajine. Preto vladár by mal byť schopný zistiť, čo je najlepšie pre jeho štát a ako to dosiahne. Diskusia s jeho ľuďmi by mu veľmi pri rozhodovaní o krajine nepomohol. Vladár sám musí vedieť čo je pre štát správne a ako sa k tomu dopracuje. Machiavelli dospel k jednoznačnému záveru, že dobrý vladár má teda mať na mysli iba dobro pre štát. A s použitím hocijakých prostriedkov. Prirodzene, v tej dobe bolo dobro pre štát konkrétnejšie ako dnes. Machiavelli hovorí o ochrane krajiny pred nepriateľom, ako zabrániť zbytočnej vojne, či dobyť strategické územie. Dnes by bol pojem dobra pre štát niečím veľmi abstraktným. Pretože čo je dobré pre jednu skupinu, nemusí nutne byť dobré aj pre iných a preto je v dnešnej dobe ťažšie nájsť dobro pre náš štát. Nehovoriac o nadržanosti štátneho blaha nad záujmami jednotlivých skupín ľudí a ich snahe o kompromis, je v novodobej liberálnej demokracii, dúfajme už len história.

Machiavelli na prispôsobuje svojho vladár typu zriadenia v krajine. Pojednáva o typoch vladárstiev a podľa tohto rozdelenia aj analyzuje situáciu v nich, a navrhuje ako by sa panovník mal správať. Tento postup je veľmi správny pretože podmienky, za akých nadobudol štát a v ktorých má vladár vládnuť sú určujúce na to, aby krajinu vedel vhodne spravovať. Lebo ak chce niekto vládnuť, musí veľmi dobre vedieť aká je situácia

---

³ Niccolo Machiavelli: Vladár, str.345

v krajine, aby si podľa toho určil priority. Či má s niekým uzatvárať spojenectvá, či si má založiť v novom štáte kolónie, či má presadiť nové zákony, alebo v nich udržiavať silné vojsko či úplne pôvodný štát po dobytí zničiť. Renesanční panovníci museli čeliť mnohým týmto otázkam, preto bol vojenský charakter vládnutia v tomto období veľmi rozšírený.

Vladár je teda aj vojakom a veliteľom. Robí chyby, podvody, klame, zavadza. Nemôže tak vládnuť z božej vôle, predsa len je „iba“ ľudská bytosť. *„Ak totiž všetko dobre zvážime, niektoré skutky môžu vyzerat' ako cnostne, a predsa môžu priviesť do záhuby, iné zase necnostne, a pritom vladárom prinášajú bezpečnosť a blahobyť.“*⁴ To, že veci svetské a božie sa líšia, je na renesančnú dobu názorom prelomovým, od ktorého sa ďalej odvíjalo množstvo vecí, ako napríklad spravovanie dedičných kniežatstiev a podobne. V dnešnej dobe ešte stále nie je doriešená odluka cirkvi a štátu a zodpovedaná otázka ako si tieto dve inštitúcie majú vymedziť svoje právomoci. Hlava štátu a hlava cirkvi by ale nemali byť stelesnené v jednej osobe.

Dôležitou myšlienkou je že vladár by mal oddeliť morálku a politiku. Áno, vladár sa má navonok správať morálne, no nemusí taký v skutočnosti byť. Slúži vyššiemu princípu, a tým je dobro pre štát, tak ak má konať v súlade s tým, čo za dobré považuje, morálka musí ísť častokrát stranou. Pochopiteľne, vladári predtým ani potom neboli ukázkovo morálni, no snažili sa to aspoň zakryť a tuho popierať. A nikto by sa neodvážil povedať, že konali správne, lebo ich konanie prinieslo svoje ovocie. Machiavelli však tvrdí áno. Otvorene presadzuje, že politika je s morálkou v mnohých prípadoch nezlučiteľná.

*„Životné okolnosti však človeku nedovoľujú sústrediť v sebe všetky dobre vlastnosti a držať sa podľa nich.“*⁵ Ak vladár chce niečo skutočne dokázať, nemôže brať ohľady na akési morálne princípy, hľadiť na iných. Nemôže byť skutočne nábožný, cnostný, ak chce dosiahnuť tých najvyšších cieľov. Hlavne nie v politike. Ľudia síce ocenia ak taký je, no stačí, ak to len tak prejavuje navonok. Vo vnútri môže byť akokoľvek amorálny,

---

⁴Niccolo Machiavelli: Vladár, str. 346

⁵ Niccolo Machiavelli: Vladár, str.346

hlavne len nech slúži štátu. Je obklopený ľuďmi, ktorí takisto morálni nie sú, ktorí sú pre moc ochotní urobiť všetko. Medzi takýmito ľuďmi by vladár nemal šancu uspieť, ak by nemal sám ostré lakte a neprispôbil si pravdu ak je to potrebné. Machiavelli nemal príliš optimistický názor na ľudí, na ich správanie. Skôr vladára varoval, aby bol opatrný a nepríliš dôverčivý.

Preto by vladár mal byť obozretný a dávať si veľký pozor na tých, ktorými sa obklopí. *„Keď vladár zistí, že minister myslí väčšmi na seba ako naňho, že hľadá vo všetkom osoh pre seba, taký človek nebude nikdy dobrým a dôveryhodným ministrom. Kto má totiž v rukách štát iného, musí myslieť vždy len na vladára, nie na seba, a nikdy mu nesmie pripomenúť niečo, čo vladárovi nepatrí.“*⁶ Zároveň má sám vedieť ako sa ku komu správať, k svojim poddaným, spojencom, nepriateľom. Sám by mal ísť ľuďom príkladom, chabro sa zúčastňovať bojov a zbytočne neotáľať. Okrem toho sa musí prispôbiť dobe a možnostiam. Lebo sú mu zbytočné vzletné myšlienky a teórie, ak nie sú vhodné podmienky na to, aby sa aplikovali aj v praxi. Na to si treba dávať pozor aj v dnešných časoch, lebo nie každá teória je aplikovateľná na každý systém. A čo výborne funguje v jednom štáte, môže iný úplne zničiť.

Vladár by vo vhodnej chvíli mal ľudí odmeňovať i trestať. Mal by podporovať tých, ktorí si to zaslúžia, ktorí prispeli k rozvoju štátu či už remeslami alebo obchodom. *„Pokial' ide o poddaných, v čase pokojných vonkajších vzťahov hrozí vladárovi z ich strany tajne sprisahanie, pred ktorým sa výborne zabezpečí tým, že sa vyvaruje nenávisti a opovrhovania ľudu a bude dbať, aby bol s jeho panovaním spokojný.“*⁷ Tento systém funguje aj v dnešnej dobe, ak niekto chce spoločnosti uškodiť, rýchlo je potrestaný či už finančne, alebo odňatím slobody. Naopak, ocenenia za dobre vykonanú prácu sú taktiež takmer na dennom poriadku, aj keď sú menej očividné.

Vo všeobecnosti panuje rozšírený názor, že vladár by mal dodržať sľub, to ho skutočne ctí. Avšak podľa Machiavelliho stačí, ak len bude vzbudzovať dojem čestného

---

⁶ Niccolo Machiavelli: Vladár, str.366

⁷ Niccolo Machiavelli: Vladár, str. 353

a pravdovravného. „*Treba pochopiť, že vladár nemôže dodržiavať všetky zásady, na ktorých sa ľudia bežne posudzujú ako dobrí.*“⁸ Tak si zabezpečí, aby si ho ľudia vážili a získal si ich priazeň. Luhárov nemá nikto rád a nikto im nedôveruje. Ak si ľudia nevšimnú, že im vladár klame a podvádza ich, toto jeho správanie sa v záujme zachovania dobra pre štát, je tým ospravedlnené. Ľudia sú spokojní a panovník tiež. A tak panovníkovi preferencie postupne stúpajú aj týmto štýlom. To je pre politikov niekedy veľmi podstatné, byť v obľube ľudí.

Ak je ľudom nejaký politik sympatický, radi ho nasledujú a podporujú ho v jeho činoch. „*Najdôležitejší zo všetkého je pritom zbožný výzor, lebo ľudia posudzujú vo všeobecnosti skôr z videnia ako podľa skutkov, keďže príležitosť vidieť vladára majú všetci a počuť len niektorí. Ako vyzerá, to vidí každý.*“⁹ V dnešnej dobe je to o to účinnejšie, že v liberálnych demokraciách sa ľudia priamo podieľajú na chode politiky a majú možnosť sa k „vladárovi“ či vladárom vyjadriť. Priamo ho vo voľbách podporujú, preto by mal dbať o to, čo si o ňom kto myslí, aj keď taký v skutočnosti nie je.

Čo je mimoriadne zaujímavé na Machiavelliho ideálnom vladárovi, ktorý drží vo svojich rukách pevne štát je, že by mal využívať silu a bystrosť naraz. „*...vladár musí vedieť uplatňovať dobre prirodzenosť zvieratá, potom si musí zvoliť prirodzenosť líšky i leva, lebo lev padne ľahko do pasce a líška sa zasa neubráni pred vlkami. Treba byť líškou, aby sme poznali pasce, a treba byť levom, aby sme vylákali vlkov.*“¹⁰ Nebolo by to až také nezvyčajné, ak by sa popritom nespomínali čisto negatívne stránky v ľudoch, ktorí ho obklopujú. Silný musí byť preto, aby sa vyrovnal svojim nepriateľom a patrične ich zastrašil. Bystrý preto, aby dokázal ľudí oklamať keď koná nemorálne, aby ich vedel zaviesť a presvedčiť o svojej pravde. Tak Machiavelli opäť demonštruje svoju nedôveru v ľudí, v ich morálne správanie sa.

Dôležité je aj to, aby vladár dbal aj na budúcnosť, nezaspal na vavrínoch, lebo by na to mohol kruto doplatiť. Na druhý deň môže o všetko prísť. No dnes je to skôr tak, že sa

---

⁸ Niccolo Machiavelli: Vladár, str. 351

⁹ Niccolo Machiavelli: Vladár, str. 351

¹⁰ Niccolo Machiavelli: Vladár, str. 350

politici snažia len vtedy, keď chcú získať moc. A ak už sa im to podarí, nemyslia na to čo bude vhodné pre štát, ale ako si moc čo najdlhšie udržať. Motiváciu nachádzajú, bohužiaľ, až opäť tesne pred voľbami, no konštantný proces snaženia sa u nich často chýba.

Machiavelli pokladal za kľúčové vlastnosti a cnosti svojho vodcu silu, silnú vôľu, chrbrosť, odvahu, výkonnosť, no za podstatnú vlastnosť považoval hlavne hrať, že vladár má všetky vlastnosti, aj keď ich nemá. Jeho vladár je síce prísny a krutý ale na druhej strane vie aj odmeniť a dať každému, čo si zaslúži. Machiavelliho hlavným motívom bola moc. Myslel si, že pomocou moci ide ľudí prinútiť, aby sa podriadili vladárovej vôli. Preto radšej presadzoval tvrdšieho vladára, ktorého by sa každý bál a ľudia by sa mu podradžovali zo strachu, u Machiavelliho to stačilo. No sám vladár taký nemusel byť, ale mal by to minimálne hrať tak aby sa ho každý bál.

3.2. Max Weber a jeho politik

Max Weber uvažuje o politikoch ako o ľuďoch, ktorí významne ovplyvňujú historický vývoj a kladie si otázku, aké vlastnosti by mal mať politik aby v tak náročnej úlohe obstál. Max Weber má tiež vlastný názor, ako by sa mal správať a aké vlastnosti by mal mať jeho politik, ktorý zástava vodcovskú funkciu v spoločnosti. Analyzuje i prečo sa vlastne ľudia podriaďujú iným.

Jednotlivec sa teda podriaďuje štátu. Podľa Webera existujú tri dôvody legitímnosti panstva. Tradičné panstvo vychádza zo zvyklosti a zachováva sa z pokolenia na pokolenie a nikoho to nenapadne meniť. Charizmatické panstvo sa vyznačuje silnou dôverou a oddanosťou ľudu voči vodcovi, ktorý má charizmu. Panstvo z „legality“ je panstvom z viery v stanovené pravidlá a právomoci. Webera rozoberá predovšetkým druhý zo spomínaných typov. Toto zriadenie je vedené charizmatickým vodcom, ktorý je typický príklad politika z povolania.

Charizmatický vodca je nadšený a zapálený pre danú vec. Jeho charizma ovplyvňuje každého, kto je v jeho okolí a týchto ľudí si svojou charizmou podmaňuje. Jeho ľudia ho pokladajú za povolaneého vodcu. Nepodriaďujú sa mu zo zvyku, či z ustanovenia, ale z viery v jeho schopnosti. Keďže v tomto prípade nie vždy až tak rozhodujú schopnosti politika. Úspech tohto typu vodcu je však závislý predovšetkým od prostriedkov, ktorými disponuje. Je nerozumné stavať na takomto type vodcovstva pretože je to väčšinou krátkodobé a keď potom jeho charizma vyprchá nemá sa kto, na jeho miesto postaviť.

U Webera je charakteristické pre charizmatického vodcu hlavne sila demagogického prejavu, ale aj odborná spôsobilosť. V väčšine krajínach to je nevyhnutné, keďže parlament je pod drobnohľadom spravodajstva a verejnosti. To by teda malo minimalizovať, aby sa vedúcou osobnosťou stal človek, ktorý je iba demagógom.

Weber skôr než začne opisovať konkrétne vlastnosti, ktoré má mať ideálny politik, odôvodňuje, prečo vôbec sú tieto vlastnosti dôležité a prečo píše o tom, aké vlastnosti by mal mať politik. Totiž vidí politika ako človeka, ktorý má moc nad ľuďmi a, čo je ešte dôležitejšie, má tiež moc, ktorou môže priamo zasahovať do historického diania. No nielen toto je dôvod, prečo žiada od politika, aby stelesňoval jeho ideál politickej dokonalosti. Ďalším dôvodom je i to, že politik, podľa Webera, preberá plnú politickú zodpovednosť nad správnym štábom, ktorý vykonáva všetky jeho príkazy bez ohľadu na to čo si tento štáb o jeho rozkazoch myslí.

„Každá organizácia panstva vyžadujúca si sústavnú správu potrebuje na jednej strane usmerňovať ľudské konanie na poslušnosť voči vládcom, ktorí si robia nárok nositeľov legitimného násilia, a na druhej strane prostredníctvom tejto poslušnosti disponovať vecnými prostriedkami, ktoré sú v každom prípade nevyhnutné na uplatňovanie fyzického násilia: potrebuje teda personálny štáb a vecné prostriedky spravovania.“¹¹

Politik je skutočne v neľahkej situácii a je na neho vyvíjaný veľký tlak. Aby všetkým týmto okolnostiam mohol politik odolávať, čo najlepšie, mal by mať podľa Webera, tieto

---

¹¹ Max Weber: Politika ako povolanie, str.13-14

tri vlastnosti, vášnivosť, pocit zodpovednosti a odhad. Okrem týchto troch ideálnych vlastností, hovorí Weber aj o troch vlastnostiach, ktorým by sa mal politik zďaleka vyhnúť, a to sú márnivosť, nevecnosť a nezodpovednosť.

Politik musí byť v prvom rade zaniatený pre vec a vziať zodpovednosť za túto vec. So zodpovednosťou ide ruka v ruke odhad. Ibaže odhadovať môže iba politik s istým odstupom od vecí. Paradoxne je preto veľmi dôležité, aby politikovi nechýbala vnútorná zainteresovanosť a aby zároveň s chladnou hlavou zvažoval postupy v jednotlivých problémoch. Je dôležité, aby politik nepodliehal márnivosti a sebaklamu. V takýchto prípadoch môže dôjsť k bezobsažnému používaniu moci a úbytku zodpovednosti zo strany politika. Ako by mala vyzerat' vec v mene ktorej, politik zvädza svoj boj o moc, je závislé od viery politika.

Ak Max Weber hovorí o vášnivosti, myslí tým vecnosť v zmysle vášnivej oddanosti nejakej veci, alebo danej úlohe, ktorú si vodca zaumienil dosiahnuť. Znamená to, že politik by mal mať svoju presnú predstavu, čo chce svojím konaním dosiahnuť a prečo si vybral práve danú úlohu vykonať a pokladá, to za svoj cieľ. Politik by sa nemal rýchlo a ľahko vzdať pokiaľ, by sa vyskytli ťažkosti s dosiahnutím danej úlohy, preto sa tu hovorí o vášnivosti až oddanosti pre danú vec. Inými slovami si Weber myslí, že správny politik by mal byť vytrvalý a rýchlo sa nevzdať, ak chce mať úspech.

Max Weber pokladá vášnivosť za dôležitú, lebo často sa konečný výsledok politického jednania nerovná pôvodnému úmyslu. Chce tým naznačiť, že nech sú politikove úmysly v jeho ponímaní akokoľvek dobré, prakticky nikdy sa politický zámer nepodarí dosiahnuť tak, ako si ho naplánoval. Práve preto by mal mať politik vždy vieru v danú vec, ktorá mu v jeho jednaní poskytne vnútornú oporu.

Weber pokladá za nie menej dôležitú vlastnosť pocit zodpovednosti voči danej veci, v ktorú veríme. Tým sa snaží apelovať na politikov aby využívali prostriedky a možnosti, ktoré majú zverené v čo možno najrozumnejšie a najzodpovednejšie

a chovali sa zodpovedne nielen k svojej veci, ale aj k ľuďom, ktorých zastupuje a k strane, ktorej záujmy prezentuje.

Podľa Webera najdôležitejšou vlastnosťou u politika je odhad, v zmysle odstupe od vecí a ľudí. *„Absencia odstupe ako taká je jedným zo smrteľných hriechov každého politika zároveň je to jedna z tých kvalít, ktorej pestovanie u dorastu našich intelektuálov odsudzuje tento dorast na politickú neschopnosť.“*¹² Hovorí o vnútornej sile, ktorá mu pomôže, keď treba prekonať jeho prípadný neúspech. Politik má byť natoľko silný, aby zvládol kritiku bez toho, že by si ju zobral k srdcu, či ako útok na svoju osobu. Takisto, by mal vedieť odhadnúť dôsledky svojho konania a podľa dôsledkov svojho konania, by sa mal rozhodnúť, či toto konanie stojí za to.

Weber považuje za rozhodujúce práve skĺbenie vášne a odstupe, ktoré vlastne vytvára dobrého politika. Keďže vášeň je potrebná pre to, aby sa z politiky nestala len intelektuálna hra, ale aby v nej bol prítomný i moment ľudskosti, ktorý dodáva práve vášeň. No aby politik nebol ovládaný iba vášňou a aby ho vášeň úplne neopantala, je potrebný neustály odstup od vecí a ľudí, ktorý pomáha politikovi nebyť ovládaný vášňou ale ovládať vášeň.

Ideálny politik je ten, kto žije pre politiku je ekonomicky nezávislý od prímov, ktoré mu politika prináša a politika ho duchovne naplňa. Autor ho vníma ako seriózneho človeka, ktorý z politiky čerpá vnútornú sebadôveru a rovnováhu. Ten politik, ktorý toto dokáže je Weberom považovaný za ideálneho.

Môžeme predpokladať, že tí ktorí sa politikou neživia majú čistejší záujem lebo im ide o vec samú a nepotrebuju bezprostredne žiadať za svoj výkon odmenu, ani sa jej dožadovať, ako to môžeme čakať od tých, ktorí sa ňou živia. To znamená, že spravovať štát by mali len ľudia žijúci pre politiku a to sú plutokratické zoskupenia vedúcich vrstiev. Ten kto žije z politiky je len poberateľom renty či plateným úradníkom. Weber je preto proti tomuto spôsobu vykonávania politiky, lebo títo ľudia sú náchylnejší na

---

¹² Max Weber: Politika ako povolanie, str.60

podplácania a branie úplatkov, keďže je to spôsob obživy. Autor to vníma ako ovplyvňovanie politiky a uberanie sa zlým smerom. Ľudia žijúci z politiky môžu byť nazvaný aj podnikatelia, keďže svoje výdavky pokladá, za kapitalový vklad a ten mu za určitých okolností prináša zisk. Weber vychádza z toho tak, že vo všetkých vyspelejších krajinách sa už snažia do svojich úradov obsadzovať práve pre tieto dôvody úplatkárstva zámožnejších ľudí.

Weber neverí, že by každý politik dokázal takto ideálne skĺbiť všetky tri vlastnosti. Naopak si myslí, že takto skĺbené vlastnosti sú skôr ideál politika. Preto sa snaží upozorniť politikov, aby sa snažili vystríhať nástrahám, ktoré im ich povolanie kladie pod nohy. Obzvlášť by si mali dávať pozor na túžbu po moci, pretože podľahnúť moci a dať sa ňou ovládnuť je najhoršie, čo sa môže politikovi stať. Weber vie, že ideál je nemožné dosiahnuť a preto k popísaniu ideálnych vlastností pripája i upozornenie pre politika aby sa vyhýbal nástrahám, ktoré sa z neho snažia spraviť sluhu moci. Politik by sa mal vyvarovať nevecnosti čo znamená, že sa nemá usilovať iba o zdanie moci, ale o moc skutočnú a taktiež by sa mal vyvarovať nezodpovednosti, ktorá ho láka užívať moc iba pre ňu samotnú a nie ako prostriedok, ktorý mu má pomôcť uskutočniť jeho ciele Weber konštatuje, že najideálnejším politikom je ten, ktorý v sebe nesie zodpovednosť i presvedčenie. Ilustruje to na politikovi, ktorý nezuteká od problému, aj keď sa blíži jeho zlyhanie, a toto zlyhanie si vie sám aj priznať a poučiť sa z neho.

Úloha etiky politika o to komplikovanejšia, že človek má schopnosť ospravedlniť a vysvetliť si sám pred sebou i zjavné zlyhanie. Takáto legitimizácia je nízka a často nie je výsledkom etického konania, ale naopak len pochybnej ľudskej dôstojnosti. Tento druh konania podľa Webera nie je vôbec vlastný profesionálnemu politikovi. Weber odmieta aj etiku evanjelia na príklade „*Nastav druhé líce!*“¹³ a tak isto univerzálnu etiku lásky „*neodporuj zlu násilím*“¹⁴. Tvrdí, že takáto etika je realizovateľná len v spoločnosti svätcov a nemá nič spoločné so skutočnou politikou, kde politik musí odporovať zlu násilím, aby zlo nenadobudlo presilu. Etika presvedčenia totiž naráža na obyčajných ľudí,

---

¹³ Max Weber: Politika ako povolanie, str.65

¹⁴ Max Weber: politika ako povolanie, str. 66

ktorí tiež nie sú dokonalí. „*Eticky presvedčený človek sa cíti zodpovedný len za to, aby plameň čistého presvedčenia, napríklad plameň protestu proti nespravodlivému sociálnemu zriadeniu, nevyhasol.*“¹⁵

Politik si potom môže legitimizovať svoje zlyhanie vonkajšími okolnosťami a nepochopením zo strany spoločnosti. Zodpovednou etikou myslí Weber konanie, pri ktorom si politik uvedomuje nedokonalosť spoločnosti a nemá potrebu prenášať následky svojho konania na ľudí. Etika presvedčenia sa rozpadá aj pri dosahovaní cieľov, tam, kde vyžaduje mravne nebezpečné prostriedky. Politik sa stretáva s rôznymi nebezpečnými prostriedkami aj pri dosahovaní eticky prijateľných cieľov. Neplatí, že z dobro plodí len dobro a zlo zasa len zlo, nič tu nieje čierne alebo biele. Je dôležité uvedomiť si, že neexistuje absolútna univerzálna etika, ktorá platí vždy a všade. Etika sa vzťahuje na konkrétne povolanie a postavenie jednotlivca. Samozrejme to platí aj v politike, kde sa využíva legitímne násilie ako prostriedok na dosahovanie cieľov. Vodca s vysoko etickým cieľom sa tiež musí opierať o aparát ľudí s rôznymi motívami. „*Úspech vodcu závisí úplne od fungovania jeho aparátu. Preto je vodca závislý od motívov aparátu, a nie od svojich vlastných motívov.*“¹⁶ Samotná viera v schopnosti vodcu je zvyčajne len legitimizovaním chamtivosti a túžby po moci.

Niektoré myšlienky Maxa Webera sú univerzálne, nadčasové a svoje uplatnenie si našli až do dnes. Svojou jednoduchosťou a dobrým vysvetlením upútajú aj politického amatéra, keďže jednoducho objasňujú navonok zložité pojmy ale aj skúseného politika, ktorý z nich môže čerpať cenné rady.

„*Príležitostnými politikmi sme všetci, keď odovzdávame svoj volebný lístok alebo podobným spôsobom prejavujeme svoju vôľu, či ide o potlesk alebo o protest na politickom zhromaždení, prednesený politicky prejav atd., a u mnohých ľudí sa vlastne na to obmedzuje celý ich vzťah k politike.*“¹⁷

---

¹⁵ Max Weber: Politika ako povolanie, str.67-68

¹⁶ Max Weber: Politika ako povolanie, str.73

¹⁷ Max Weber: Politika ako povolanie, str.17-18

4. Príklady vodcov z histórie

Vodcovia sú všade vôkol nás, niektorí sú výraznejší, iní menej viditeľní. Veľa z nás si pri slove vodca predstaví niekoho, zvyčajne negatívne veľmi výraznú osobu ako napr. Hitlera či Stalina. Nie vždy sú takéto výrazní vodcovia, tí z ktorých si môžeme brať príklad. No cieľom tejto práce je poukázať aj na skrytých a všedných vodcov. Na ľudí, ktorí nie sú na prvý pohľad tak výrazní, a preslávení, no majú svoje výnimočné vodcovské vlastnosti, ktorými si podmanili ľudí okolo seba a ukázali svoju vodcovskú silu v činoch.

Takýmito vodcami boli aj Antonín Švehla a Milan Hodža. Títo dvaja politici neboli po celý život, ktovie ako výrazný a preslávení, no mali schopnosti, ktorými dosiahli veľké veci. Dôležitým rozdielom medzi nimi bolo ich rodinné zázemie. Kým M. Hodža vyrastal vo vzdelanej rodine a bol študovaný, o Švehlovi sa to nedá povedať. Jeho rodina bola jednoduchá a vzdelanie základné. A predsa jeho húževnatosť a snaha ho postavili na úroveň vzdelaných. To svedčí aj o tom, že vzdelanie nieje vždy jediným kľúčom k úspešnému vodcovstvu, aj keď sa v dnešnej dobe z neho stáva základ.

4.1. Antonín Švehla

Antonín Švehla bol český politik, ktorý keď v roku 1929 odchádzal ako predseda československej vlády, ťažko chorý z politického života, bol vedľa T. G. Masaryka najvplyvnejším politikom v Československu. Podľa slov T. G. Masaryka dorástol v štátnika v našich pomeroch formátu neobvykle veľkého.

A. Švehla sa narodil v roku 1873 v malej dedinke Lipany, v rodine sedliaka, ako desiate dieťa zo štrnástich. Najskôr ho jeho otec chcel poslať študovať nejaké remeslo ale potom sa rozhodol, že sa stane jeho nástupcom, keďže bol ako miestnym predsedom Združenia českých roľníkov. Vtedajšia spoločenská situácia nebola veľmi pozitívna najmä pre prostý dedinský ľud, ktorý bol neslobodný a o jeho osude rozhodovala vrchnosť až do roku 1848. Práve v tomto roku nastal koniec poddanstva a zrodil sa slobodný roľnícky stavu.

Švehla nemal veľké vzdelanie, vyštudoval len obecnú školu, tri triedy nižšieho gymnázia a odbornú hospodársku školu. Mal však neobyčajnú húževnatosť a chuť sa vzdelávať. „Švehla je neprávom považovaný za číreho praktika a pragmatickeho politika, svoje znalosti totiž nedával najavo a len ľudia z jeho najbližšieho okolia vedia, aké mal znalosti a kultúrny rozhlád.“¹⁸ Už ako malý chlapec poznal cenu práce spojenú so všetkými všednými problémami obyčajného dedinského roľníka. Hospodáril na rodinnom pozemku a po smrti svojho otca prevzal nielen statok ale aj miesto predsedu.

Svoju verejnú činnosť začal založením Sokola v Hostivaři. Od konca 90. rokov sa začal uplatňovať v Združení českých roľníkov (Sdružení českých zemědělců), ktoré sa v roku 1899 transformovalo na agrárnu stranu. V roku 1901 bol zvolený do výboru Tlačiarenskeho a vydavateľskeho družstva roľníckeho (Tiskařsky a vydavatelsky sdružení zemědělské). Tam sa uplatnil a rozvinul jeho nesporný talent a organizačné schopnosti. V roku 1903 prenechal vedenie statku svojej manželke a naplno sa venoval politickej činnosti. Predsedom výkonného výboru agrárnej strany sa stal v roku 1909, až po smrti zakladateľa a prvého predsedu strany Stanislava Kubra, ale faktickým vodcom strany bol už dlho predtým. Pod jeho vedením sa táto strana neobyčajne rozvinula, združovala výlučne sedliakov. Jeho strana sa orientovala hlavne nižšie sociálne vrstvy a to bola hybná sila jeho politiky, hlavne na vidieku tej doby.

Antonín Švehla, v ktorom sa spojila nadpriemerná inteligencia s obrovskou pracovitosťou, preukázal mimoriadne politické schopnosti. Aj keď je považovaný skôr za praktika ako teoretika, dokázal vždy správne odhadnúť situáciu a prezieravo určiť pre agrárnu stranu najvhodnejšiu politickú líniu. Nemyslel na slávu a popularitu, ale cieľavedomou prácou sústredoval vo svojich rukách stále väčší vplyv a moc. Jeho doménou neboli tábory ľudí, ale jednanie s jednotlivcami či malým počtom osôb, pri ktorých ako veľký znalec ľudí a skvelý taktik dokázal získať svojich partnerov pre svoje zámery.

---

¹⁸ Jozef Hanzal: Antonín Švehla, str.6

Agrárna strana bola založená ako strana stredného stavu. Švehla však zmenil koncepciu agrárnej strany na stranu predovšetkým meštiansku a stranu vidieckeho ľudu. Tento rozdiel sa konkrétne prejavil, aj v pomere k požiadavkám všeobecného volebného práva. Tu Švehla aj cez veľký odpor starých vodcov, učinil v roku 1905 to ako hlavné heslo strany. Neskôr sa ukázalo, že práve to bola cesta k získaniu masového vplyvu. Švehla vlastne vybudoval a riadil agrárnu stranu, a tá sa stala najvplyvnejšou a najsilnejšou politickou silou v prvej republike. Po vzniku ČSR sa zmenil jej názov na Republikánska strana českého vidieka.

Kládol veľký dôraz na zakladanie odborných a družstevných organizácií roľníkov. Sám organizoval a viedol úspešný boj Ústrednej jednoty repárskej proti cukrovárskym kartelom, ktorý trval po celé prvé desaťročie nášho storočia.

Švehla, ktorý už od roku 1901 pracoval v tlačovom výbore strany, a od roku 1903 ako jeho predseda, zmodernizoval stranícku tlač, v tej dobe najdôležitejší prostriedok masového pôsobenia. V roku 1906 založil denník agrárnej strany Venkov a o rok neskôr Rolnicku tiskárnu. Obrovské úsilie venoval aj organizačnej výstavbe strany. Hlavne jeho zásluhou sa agrármici stali početnou, modernou, dobre organizovanou, disciplinovanou a takisto najvplyvnejšou českou stranou. Švehla bol pre agrárnikov viac než len predseda, bol ich tvorcom.

V roku 1908 bol zvolený poslancom zemského snemu. V tej dobe sa za najväčšiu politickú kariéru považovala účasť v rímskej rade, avšak Švehla do Viedne nešiel. Veril, že o úspechu v vtedajšej českej politike sa rozhoduje na domácej pôde. Ako vodca najsilnejšej politickej strany stal v roku 1916 pri zrode spoločných orgánov českej politiky Národného výboru a Českého zväzu. Do jari 1917 podporoval oportúnnu prorakúsku politiku.

Po vypuknutí vojny bol Švehla považovaný za jedného z rozvážnych politikou a plne si uvedomoval svoju zodpovednosť voči národu. Naďalej sa postupne stával vodcom domáceho odporu v sekretariáte agrárnej strany a takisto sa formovala aj Národná strana.

O spolupráci s ním vravievali, že vždy vystupoval veľmi rozvážne a vedel si získať dôveru spolupracovníkov. Po vstupe Spojených štátov do vojny zjavne usúdil, že Nemecko a Rakúsko-Uhorsko vojnu prehrajú, a priklonil sa k politike protirakúskej. Nijako sa pritom netajil tým, že pri zmene pomerov by bol ochotný sa vrátiť k politike opačnej. Pomery sa však vyvíjali skôr v neprospech Rakúsko-Uhorska, radikalizácia českej verejnosti vzrastala, a tak Švehla organizoval prechod českej domácej politiky do protirakúskej pozície.

Nebol naivný a preto si uvedomoval, že vytvorenie samostatného autonómneho českého štátu bude zdĺhavejšie a náročné. V priebehu vojny sa začal orientovať na rozbitie monarchie a poučený týmto príkladom Rakúsko-Uhorska začal pripravovať projekt samostatného budúceho štátu. Najskôr ale začal zjednotením domácej politiky a odboja. „*Švehla bol tvorcom, patrónom, ochrancom Českého zväzu, zväz jeho koničkom. Žiadna obeť mu nebola dost' veľká, šlo o to Česky zväz udržať pohromade.*“¹⁹

Mnohí spisovatelia označujú práve Antonína Švehlu za tvorca samostatného demokratického československého politického národa. Po skončení vojny ale nový štát musel čeliť problémom ako je nedostatok potravín a celková sociálna nespokojnosť. Keď bol v roku 1918 obnovený Národný výbor prenechal predsedníctvo Kramárovi, ktorý zlizol smotanu a on sa stal „len“ podpredsedom. No v jeho rukách sa zbíhali všetky nitky domácej českej politiky.

Vtedy, keďže jej predseda Kramár, odišiel do cudziny sa vedenia ujal Švehla a mnohí sa vyjadrujú, že to nemohol byť nikto lepší. Bol skutočným vodcom, mi by sme mohli povedať, že neformálny, ktorý sa stal vodcom celej československej vnútornej politiky.

Jeho dielom bola nerevolučná, nenásilná taktika prevratu, ktorá počítala s prirodzeným uzatváraním situácií a bezbolestným preberaním moci českou politickou reprezentáciou. Bol jedným z „mužov 28.októbra“, člen predsedníctva Národného výboru, ktorí tuto taktiku v posledných dňoch októbra 1918 úspešne realizovali.

---

¹⁹ Jozef Hanzal: Antonín Švehla, str.14

Jeho prvou úlohou počas prvej republiky bolo vybudovať štátnu správu ale pre nedostatok vzdelaných ľudí, nedostatkom skúsenosti a financií to bolo o to problematickejšie. Švehla uznal platnosť niektorých rakúskych zákonov a ponechal ich vo svojom novom štáte no vytvoril aj nové. Je samozrejmosťou, že nový spôsob práce starého byrokratického aparátu sa musel do detailu zmeniť na demokraticky a republikánsky.

Švehlove ministerstvo vnútra vytvorilo nové úradníctvo aj spôsobom aj ľuďmi, ktorým postupne zvyšovali platy a organizovali školenia tak zvyšovali nielen spokojnosť ľudí ale aj kvalitu úradníctva a práce nového štátu. Bol vytvorený policajný zbor, ktorý malo pod kontrolou ministerstvo vnútra a proti nepravostiam zasahoval najmä na Slovensku. Ďalej sa vytvorila vojenská armáda, ktorá musela prekonávať a potláčať nepokoje najmä v pohraničných oblastiach. Antonín Švehla mnohokrát v priebehu svojej politickej praxe ukazoval ako sa mali riešiť problémy medzi sociálnymi vrstvami. K jasnému riešeniu dospel až na konci života keď prehlásil: *„V národnej rade ako v každom inom sú dva póly. Jeden pól individuálneho egoizmu a druhý pól kolektívneho altruizmu. Medzi oboma pólmi musí dojsť k dohode a harmónii. Bohatí nemôžu žiť v prepychu a chudobní nemôžu zúfať v nedostatku. Prebuďme svoje srdce a svoje svedomie, aby sme mali najbezpečnejší kompas.“*²⁰

Švehla si v tejto neľahkej situácii viedol bravúrne v novom štáte sa snažil udržiavať kľud, zabraňoval nepokojom so strany ľavice. Jeho politika ako by sme ju dnes mohli nazvať bola čistou otvorenou a priamou, to, čo sľúbil dodržal, zachovával si chladnú hlavu. *„Švehla dobre poznal situáciu, rozumel i mysleniu a náladám ľudu a vedel, ako zachádzať s mocou“.*²¹

Vytvoril zbor k zamedzeniu nepokojov a spolupracoval so zástupcami politických strán ale aj telovýchovných jednotiek. Za svoj hlavný cieľ považoval len oslabiť revolučné

---

²⁰ Jozef Hanzal: Antonín Švehla , str. 42

²¹ Jozef Hanzal: Antonín Švehla , str. 19

nepokoje, keďže ako predpokladal časom sa to urovnalo a napätie zo strany odporcov ustúpilo a žiadna z avizovaných občianskych vojen sa nekonala najmä vďaka Švehlovi.

No netrvalo to dlho a pod tlakom ľudu sa vláda rozpadla a následne postavila nová, kde opäť Antonín Švehla nehral formálne žiadnu kľúčovú úlohu, ale neformálne mu mnohí aktéri prisudzujú veľmi dôležitú zásluhu na tom, že aj táto vláda začala fungovať. Antonín sám si demokraciu veľmi vážil a moc ľudu, slobody a voľnosti nepodceňoval.

Švehla si už od začiatku vzniku nového štátu uvedomoval, že treba formulovať novú ústavu štátu a tak sa stal členom komisie ústavného výboru, ktorá zodpovedala práve za vznik ústavy. Aj tam bol považovaný za kľúčovú osobu bez, ktorej by sa nič nebolo udialo. A tak za necelý rok vznikla vďaka nemu ústava. Keďže Švehla mal všeobecný rozhľad, najskôr študoval väčšinu ústav a tak našiel pomer medzi mocou výkonnou, zákonodarnou a súdnou. Prijal súkromné vlastníctvo a aj keď k určitým nezhodám došlo pokiaľ išlo o veci cirkvi, aj to vedel uhrať na správnu mieru. *„Národ, ktorý sotva vykročil z vojnovej demoralizácie, nesmie sa zbaviť svojej morálnej opory. Práve preto, že štát má iné úlohy, ponechá si vplyv, ktorý mu patrí. Hovorím vám, že všetci potrebujeme, aby starostlivosť o ľudské vedomie bola odmocnená od všednosti a ponechaná v plnej slobode cirkvi. Zabezpečíme túto slobodu cirkvi, štát ju neodoprie a odoprieť nesmie svojou výsostou pomoc a podporu. Hovorím vám v plnej zodpovednosti, že mravné pomery v našej zemi nedovoľujú, aby odlúčenie cirkvi od štátu bolo vykonané.“*²²

Masaryk a Švehla sa teda dohodli a ústava bola stabilizačným prvkom a celú svoju kvalitu ukázala tým, že nikdy nebola výrazne spochybnená a môžeme povedať, že aj dnes z nej čerpá súčasná česká ústava(1992). V roku 1922 sa konal v Prahe celorepublikový zjazd, kde sa zjednotili český a slovenský agráристи, čo Švehla považoval za dobrý krok.

Keď sa Švehla v roku 1922 stal predsedom vlády jeho spolupráca s Masarykom sa ešte prehĺbila. Švehla správne pochopil, že Masarykov rešpekt a autorita doma a v zahraničí sa musia stať dôležitým stavebným prvkom mladého demokratického štátu. Masaryk zase

---

²² Jozef Hanzal: Antonín Švehla , str. 21-22

poznámenal, že republika potrebuje práve ľudí Švehlovho typu. Obom totiž išlo v prvom rade o krajinu a z vzájomnej spolupráce pre zaistenie pokoja, prosperity a demokratického charakteru nového štátu sa zrodilo naozajstné priateľstvo. Samozrejme toto priateľstvo a vzájomné ovplyvňovanie sa malo neobyčajne pozitívny vplyv pre československý štát.

Švehla a Masaryk sa stretávali dvakrát do týždňa oficiálne na hrade, kde riešili potrebné štátne záležitosti a názory na politické strany. Neskôr sa začali navštevovať aj súkromne na vidieku, kde sa mohli nerušene baviť o otázkach filozofických, náboženských, problémoch hospodárskych, ako pozemková reforma či zrušenie šľachty.

Masaryk o ňom povedal: *“Švehla veľmi usilovne premýšľal o zmysle našich dejín v jednotlivých obdobiach, bolo pre mňa potešením počúvať jeho názory samozrejme a často originálne koncipované. Švehla sa vzdelával a stále vzdelával sám, bol človek mysliaci, nadaný veľkou inteligenciou v najlepšom slova zmysle. Nemal chybu obyčajných samoukov, neukazoval nikdy, že veľa vie, bol pravý mysliteľ skromný.”*²³

Avšak Švehla a Masaryk nemali rovnaký názor na vzťah štátu a cirkvi. Masaryk bol pre jasnú separáciu ale Švehla to v danú chvíľu nepovažoval za prospešné, avšak nedokázal Masaryka svojimi argumentmi presvedčiť.

T.G. Masaryk začal okolo roku 1925 uvažovať, že by sa Švehla stal jeho nástupcom. Počítal aj s Benešovým zotrvaním vo vysokej politike, ale nie ako s budúcim prezidentom. Švehla odmietol stať sa prezidentom aj z toho dôvodu, že by sa po svojom prípadnom zvolení musel prestať venovať strane, ktorá by sa potom podľa jeho názoru asi rozpadla. Priklonil sa k názoru opätovnému zvolenia Masaryka a pomáhal mu v tom. Tak sa aj stalo a Masaryk sa v roku 1927 stal opäť prezidentom.

Švehlova ťažká choroba a odchod z verejného politického života, bola pre Masaryka veľkou stratou. Mnohí ešte dúfali, že sa vylieči a vráti, ale Masaryk mal lekárke správy,

---

²³ Jozef Hanzal: Antonín Švehla , str.35

ktoré hovorili jasne a teda vedel, že sa jeho zdravotný stav sa už veľmi nezlepší. V roku 1933 bol Antonínovi Švehlovi usporiadaný štátny pohreb v Národnom múzeu a bol pochovaný Hostivaři.

Ľudia by si z neho mali zapamätať hlavne pozitívny vzťah k demokracii, ochotu prispôbiť sa v každej situácii v záujem vyššieho dobra pre štát a schopnosť nájsť kompromis za každých okolností, jeho vrele vlastenectvo a sociálne cítenie. Je len veľká škoda, že veľa ľudí ho ani nepozná a nemá o jeho zásluhách ani potuchy. A to len preto, lebo bol až priveľmi skromný, aby sa niekde vystavoval a upútal na seba pozornosť. Čo môže byť v dnešnej dobe u človeka Švehlovho formátu veľkou chybou. Keďže dnes je pozitívna popularita u ľudí, veľmi dôležitá, lebo dáva politickým vodcom veľkú silu. Naopak jeho názor a presadzovanie demokratického zriadenia sa len potvrdilo a naďalej sa prejavuje ako jedna z najvhodnejších spôsobov spravovania krajín.

4.2 Milan Hodža

Milan Hodža je známy predovšetkým ako minister a predseda vlády prvej Československej republiky, predstaviteľ a organizátor politickej pravice. Významným politikom a predstaviteľom národne oslobodzovacieho zápasu slovenského národa sa však stal už pred vznikom ČSR.

Milan Hodža pochádzal z národne uvedomelej evanjelickej rodiny. Bol synovcom popredného ideológa a organizátora slovenského národného hnutia M. M. Hodžu a rovnako aj jeho otec Ondrej a brat Ján Miloslav boli známymi národne uvedomelými pracovníkmi. Narodil sa v roku 1878 v malej dedinke Sučany. Ako mladý študoval na gymnáziu v Banskej Bystrici, kde bol vystavený silnému pomadžarčovaniu, ktorému dokázal vzdorovať. Listy domov totiž stále písal po slovensky, čo niektorí z maďarských sfér považovali za provokáciu. Aj napriek tomu bol najlepší žiak v triede a písal do žiackeho časopisu Tanulók Lapja. O rok neskôr sa stal už jeho redaktorom. Na druhom stupni základnej školy bol potrestaný za to, že na národný maďarský sviatok odmietol spievať maďarskú hymnu.

O pár rokov na to sa už mladý Hodža venuje angličtine, francúzštine a keďže študoval v nemeckom ovzduší pochytil aj základy nemčiny. Na jazyky bol veľmi nadaný. V Budapešti začal študovať na právnickej fakulte. Zanietene študoval národne dejiny všetkých európskych krajín. Pridal sa k združeniu národnostných študentov, odtiaľ mu postupne začali vychádzať národné orientované články v lokálnych a národných novinách.

Skutočnej novinárskej činnosti sa začal venovať ako parlamentný spravodajca v Budapester Abendblatte, kde sa tiež zdokonaľoval v jazykoch, čítaním anglických, francúzskych, nemeckých, českých, ruských a iných slovanských novín. Tu sa pod jeho rukami zrodil aj prvý Slovenský denník (1900-1901), ktorý bol ale pre nedostatok financií veľmi krehký. *„Z jeho stránok vidíme, ako sa z vlasteneckého horlenie študenta (rodinne politicky vychovaného, predurčeného) uvedomelo selektívnym a pritom rozsiahlym štúdiom dotvorila politicky, vyhranená osobnosť, samostatne myšiaci a cítiaci politicky duch a hýbatel’.“*²⁴ Napísal tisíce článkov a vydával či redigoval niekoľko časopisov. Najvýznamnejší z nich bol Slovenský týždenník, ktorý vychádzal v rokoch 1903-1918. *„Hoždove požiadavky na literárnu tvorbu boli náročné. Túžil po tom, aby si celý ten úsporný zápas jeho generácie o osvetu, čistotu náboženstva, o vymanenie sa zo sociálneho a hospodárskeho útlaku našiel svojho veľkého spisovateľa - umelca.“*²⁵

Hodža patril medzi tzv. hlasistov, príslušníkov mladej slovenskej inteligencie, ktorí na konci storočia vystúpili s kritikou pasívnej a konzervatívnej politiky vedenia Slovenskej národnej strany. Vždy si však zachovával samostatne postoje. Jeho programom bolo prebudovanie Uhorska na buržoázne demokratický štát, v rámci ktorého by sa mohli uplatniť všetky národy. Obracal sa predovšetkým na roľníctvo, ktoré považoval za jadro slovenského národa. Spolu s P. Blahom patril k najaktívnejším propagátorom roľníckych družstiev a spolkov, v ktorých videl predpoklad hospodárskeho rozmachu roľníctva

²⁴ Miroslav Pekník: Milan Hodža štátnik a politik, str. 25

²⁵ Ján Juriček : Milan Hodža, kapitola z dejín slovenskej, československej a európskej politiky, str.47

i základňu národného zápasu. Stal sa tak zakladateľom slovenského agrárneho hnutia a aj jeho najvýraznejším predstaviteľom.

Veľmi aktívne si počínal v boji za všeobecné volebné právo. Vystúpil ako rečník, spolu so zástupcami sociálnych demokratov a katolíkov, na mohutnom zhromaždení v Bratislave v roku 1906. Patril k hlavným iniciátorom založenia Slovenskej ľudovej strany pred voľbami do uhorského snemu v roku 1906. Ľudová strana vtedy predstavovala akési dočasné volebné združenie liberálov a katolíkov nespokojných s konzervatívnym vedením národnej strany a mala získať slovenských voličov maďarskej Katolíckej ľudovej strany. Neznamenalo to však rozpor s národnou stranou, práve naopak.

Hodža bol už v tej dobe uznávaná politická osobnosť, v roku 1906 bol zvolený do vedenia ústredného výboru Ľudovej strany. V nasledujúcom období sa snažil, bez väčšieho úspechu, vtláčať národnej strane agrárny charakter a získať v nej vedúce, vodcovské postavenie.

V období boja za všeobecné volebné právo sa Hodža dostal do styku s českými politikmi. V roku 1905 bol jedným z rečníkov na masovej manifestácii pri príležitosti zjazdu priateľov Slovenska v Hodoníne. Spolu P. Blahom bol takisto priekupníkom česko-slovenskej spolupráce.

Jeden z predpokladov úspešnej slovenskej politiky spozoroval Hodža v spolupráci nemaďarských národnosti v Uhrách. Po zvolení do uhorského snemu v roku 1905, patril medzi iniciátorov založenia Snemovne národnej strany, ktorú tvorili rumunskí, srbskí a slovenskí poslanci uhorského snemu a stal sa ich vodcom.

Snažil sa zlepšiť celkové postavenie Slovákov. Pred voľbami v roku 1910 sa takisto pokúsil zlepšiť vzťahy a naznačil spoluprácu s vládncami maďarskými politickými skupinami, no bez úspechu. Po tomto neúspechu Hodža stratil poslanecký mandát.

Hodža rozvíjal aj svoju vedeckú prácu zavŕšenú dizertačnou prácou Československý rozkol. Milan Hodža promoval na doktora filozofie viedenskej univerzity, bol dôstojník rakúsko-uhorskej armády v Trenčíne, šéf vojenského cenzúrneho úradu pre Chorváto, redaktor rakúskej tlačovej kancelárie vo Viedni, splnomocnený zástupca československej vlády v Budapešti, člen Slovenskej národnej rady, stranícky organizátor a funkcionár, štátny tajomník ministerstva vnútra, minister pre zjednotenie zákonov a organizáciu správy, minister poľnohospodárstva, minister školstva a osvetu, minister zahraničných vecí a predseda vlády.

Milan Hodža zomrel v júni 1944 na Floride. Je pochovaný na českom cintoríne v Chicagu. Jeho pohrebnú reč mu predniesol vtedajší minister zahraničných vecí Ján Masaryk.

Milan Hodža celým svojim životom dokazuje, že správny politik, vie pracovať vo všetkých odvetviach spoločnosti a nič mu nie je cudzie. „*Napriek rozdielu, ktorý jestvuje medzi každodennou politickou taktikou a vedeckými závermi tvorenými tichým knižným životom štúdiom, dokazuje Hodža že súc politikom a v ďalších životných obdobiach i štátnikom, neprestáva byť politickým vedcom, ba naopak, jeho teoretická aktivita graduje spolu s prakticko-politickým konaním, podopiera ho, vytyčuje mu neustále nové mety.*“²⁶

5. Záver

Téma vodcovstvo je pomerne široká. Obsiahnuť ju celú jednej práci je takmer nemožné. Avšak ponímanie vodcovstva prešlo počas svojej histórie rôznymi zmenami. Bolo totiž vždy ovplyvnené aktuálnou spoločenskou situáciou

V dobe pred Machiavellim, kde sa o tejto téme neveľmi diskutovalo a poddaní len takmer slepo počúvali svojich vládcov a nezamýšľali sa nad tým ako by si predstavovali svoj ideál. Machiavelli svoju dobu šokoval, keď prišiel s cynickým a vypočítavým vladárom.

---

²⁶ Miroslav Pekník: Milan Hodža štátnik a politik, Str.26

Čitatelia boli zhrození z toho, ako sa skutočný vládca správa, či by sa mal správať. No on len zobrazil prostú realitu, keď opísal svojho vládkára pod známym mottom účel svedčí prostriedkom.

Webera sa na túto tematiku pozrel opäť z iného uhla pohľadu. Opisuje skôr politika a jeho zobrazenie tiež vystihuje dobu a reálne chovanie vodcov jeho doby. Mal trochu bližšie k dnešnému obrazu vodcu a zamyslel sa aj nad etickou stránkou vodcovstva. Nebol naivný a vedel, že ideál nie je možné dosiahnuť, čo je v tejto téme pravdivá a nadčasová myšlienka.

Teória ale nikdy nie je schopná vystihnúť celú realitu. Popisuje len jeden prípadne viacero jej aspektov. To je viditeľné v poskytnutých príkladoch Antonín Švehla sa pri rozpade Rakúsko-Uhorska a vzniku Československa chová oportunisticky a v zásade s súladom s Machiavelliho názormi. V demokratickej republike ale už má bližšie k Weberovmu poňatiu vodcu.

Ideál je nedosiahnuteľný, ale nie je dôvod, aby sme sa o neho stále nepokúšali a nesnažili sa dosiahnuť ideálnu spoločnosť s ideálnym vodcom na čele, kde by bol každý spokojný a šťastný.

Zoznam použitej literatúry:

- Veriščagin, Dmitrij: Vliv na druhé, preklad Anděla Kramlová, Eugenika Pbl., Bratislava 2008, I. vydanie
- Maxwell, John C.: 21 zákonov vodcovstva ,preklad Tomáš Počai, Slovo života international, Bratislava 2008, 21.publikacia
- Lack, Rudi: 101 Princípov vodcovstva, preklad Anna Gajdošova, Ježiš pre každého, Levice 2007, I. vydanie
- Adair, John: Leadership Učte se od veľkých vůdců, preklad Jana Kalová, Computer Press, a.s., Brno 2006
- Bauman, Zygmunt: Kariéra Sociologické črty, preklad Ján Sedláček, Mladá Fronta, Praha 1967
- Rockman, Bert A.: The leadership question (American political parties and election), Praeger Publishers CBS Educational and Professional Publishing a Division of CBS Inc., New York 1984
- Juríček, Ján: Milan Hodža kapitola z dejín slovenskej, československej a európskej politiky, Stimul, Bratislava 1994 1.vydanie
- Pekník, Miloslav a kolektív: Milan Hodža štátnik a politik, Vydavateľstvo SAV, Bratislava 2002
- Dostál, Vladimír: Antonín Švehla profil československého štátnika, Výkonný výbor Republikánskej strany v exile, New York 1989
- Weber, Max: Politika ako povolanie, preklad Ladislav Kiczko, Nakladateľstvo Spektrum, Bratislava 1990, I. vydanie
- Machiavelli, Niccolo: Vladár, preklad Pavol Koprda, Tatran, 1992
- Hanzal, Jozef: Antonín Švehla, H&H, Jinočany 1993
- Kolektív autorov: Kdo byl kdo v našich dejinách do roku 1918, Rovina 1992